

Artikkeli

Yrjö Myllylä

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteiden tohtori ja työskentelee erikoistutkijana RD Aluekehitys Oy:ssä.

Pörssiin luonnonvaroja hyödyntäviä yrityksiä

Vakaata pitkän tähtäimen tuottoa hakeva kansainvälinen pääoma hakeutuu ennen muuta rajallisia luonnonvaroja hyödyntävään toimintaan. Tämä on tullut selväksi seurattessani 1990-luvun puolesta välistä vuoteen 2009 Suomeen pääomia välittäneen lontoolaisen Impivaara Securities Ltd:n toimintaa (toimitusjohtaja Jeffery Robertsin muistokirjoitus HS 19.2.2010). Impivaaran asiakkaat olivat muun muassa maailman suurimpia eläkerahastoja ja muita sijoitusinstituutioita USA:sta, Englannista, Saksasta, Italiasta sekä Skotlannista ja Norjasta. Toisena sijoittamisen argumenttina reuna-alueella sijaitsevaan Suomeen on ollut se, että täällä on ollut yhtiöitä, joilla on ollut tuotto-odotuksia kasvavilta Venäjän markkinoilta ja muualta Itämeren piirin kehittyvistä maista.

Aiemmin Impivaara markkinoi Nestettä ”parhaimpana venäläisenä öljy-yhtiönä”. Tuolloin sijoittajat uskalsivat sijoittaa Suomeen, mutta eivät Venäjälle. Neste luopui viimeisestä Venäjällä sijainneesta Severtekin öljykentästä Timan Petsoran altaalla vuonna 2005. Myös Outokumpu, Rautaruukki ja Kemira luopuivat malminetsinnästä ja luovuttivat löytämiään malmioita osin nimelliseen hintaan pois. Ostaja edelleen myi ne joissakin tapauksissa kalliilla hinnalla tuleville sijoittajille ja kaivosyhtiöille, esimerkkinä Kittilän kultakaivos. Nykyisten tai potentiaalisten kaivosten arvoksi Suomessa on arvioitu lähes 300 miljardia euroa Etlan tuoreessa selvityksessä. Helsingin pörssin yritysten arvo olisi nyt toinen ilman näitä luopumispäätöksiä. Suomen pörssiyritykset hyvin tuntevan Impivaaran kautta asiaa tarkasteltaessa keskeisenä tekijänä olivat poliitikot, jotka eivät huomioineet riittävästi suuren pääoman intressejä ja Suomen etua.

JO 1990-LUVULLA oli selvää, että rajallisten raaka-aineiden hinnat tulevat pitkällä tähtäimellä nousemaan. Suuri osa Suomea sijaitsee kaivostoimin-

Kirjoittajan mukaan Helsingin ja Lontoon pörssiin tarvitaan yrityksiä, joiden arvo muodostuu keskeisesti malmin etsinnästä ja lisenssioikeuksien hankinnasta lupaaviin malmioihin.

nan kannalta mineraalirikkaalla Fennoskandinavian kilvellä. Potentiaaliset malmivivöhykkeet jatkuvat monessa tapauksessa rajojemme yli. Näin on esimerkiksi potentiaalisten kultamalmioiden tai sitäkin arvokkaampien hitecin tarvitsemien platinametallien osalta. Kullan hinta on lama-ajanakin nouseva. Monien muiden metallien hinnat ovat nousevia maailmantalouden kasvaessa. Tämä tarjoaa niitä hyödyntäville yrityksille mahdollisuuksia eri suhdannetilanteissa.

Yritysten menestyksen yhtenä mittarina pidetään päätösten suurta lukumäärää aikayksikköön nähden. Virheellisiäkin päätöksiä sallitaan, jos niistä opitaan. Sama voidaan todeta valtion omistajaohjauksesta. Esimerkiksi valtion osittain omistama Kemira Grow How myytiin norjalaiselle Yaralle noin 200 miljoonalla eurolla vuonna 2007. Samalla myytiin oikeudet Koillis-Suomen Soklin fosfaattimalmioon, jonka hinnaksi Impivaara Securities Ltd:n toimitusjohtaja, geologian tohtori Jeffery Roberts laski vuonna 2008 vähintään 20 miljardia euroa. Roberts yrittikin pitkään puhua Soklin käynnistämisen puolesta Kemiralle ja sitä myöten välillisesti valtiolle. Myöhemmin hän markkinoi Soklia kansainvälisille sijoittajille muun muassa amerikkalaisille sijoittajille sen siirryttyä nor-

jalaiseen omistukseen ja edisti näin osaltaan Soklin käynnistämismisprosessia. Fosfaattimalmi on verrattavissa öljyyn rajallisena luonnonvarana. Sen hinta tulee nousemaan. Kemiran myynnistä tulee oppia.

ON AIKA tarkistaa valtion omistajaohjauspolitiikkaa. Helsingin ja Lontoon pörssiin tarvitaan yrityksiä, joiden arvo muodostuu keskeisesti malmin etsinnästä ja lisenssioikeuksien hankinnasta lupaaviin malmioihin sekä verkostoista myös Venäjälle ja itäiseen Eurooppaan. Tämä ei ole nopeiden poliittisten irtopisteiden keruun paikka. Kysymys on pitkäjänteisestä liiketoiminnan kehittämisestä, jossa poliitikot tai suurten pääomien edustajat eivät ole useinkaan parhaimpia asiantuntijoita. Tämä muutos ei onnistu pelkästään sijoittamalla valtion Teollisuusrahaston nimissä varoja lupaaviin kaivos Hankkeisiin.

Talvivaaran kaivoshanketta arvostetaan, siitä voidaan myös oppia. Sen ympäristöhaitat siedetään, kun omistajuus ja hyödyt ovat keskeisesti kotimaisissa käsissä. Tapaus opettaa myös, että venäläinen intressi on ollut avainasemassa. Kaivosyhtiön yhtenä omistajana on maailman suurin nikkelin tuottaja, venäläinen Norilsk Nickel, joka on sitoutunut ostamaan Talvivaaran nikkelin ja jalostaa sitä Harjavallassa amerikkalaiselta

OMG:lta ostamassaan, aiemmin Outokummun hallussa olevassa tehtaassaan.

Suomessa on kymmeniä yhden tai kahden miehen juniorkaivosyhtiötä Talvivaaran alkuvaiheen tavoin. Näiden yritysten tarkoitus on myydä kohde edelleen. Yksi mahdollisuus voisi olla hyödyntää junioryhtiötä uudenlaisen kansallisen pörssiyrityksen alkuvaiheessa, joka tulisi keskeisesti keskittymään malmin etsintään, lisenssioikeuksien hankintaan Suomessa ja muun muassa Barentsin alueella ja näiden oikeuksien myyntiin.

SUOMI SIJAITSEE Euroopan unionin reuna-alueella samoin kuin Kreikka, Portugali, Espanja ja Italia, jotka ovat nyt velkakriisissä. Viimeksi mainittujen taloudellista kehitystä mineraalien, etenkin raakaöljyn, voimakkaasti kohonneet hinnat häiritsevät. Pohjois-Euroopassa sijaitseva Suomi sen sijaan voi hyötyä kohoavista öljyn- ja muiden mineraalien hinnoista. Suhdannetaantumassakin monien mineraalien hinta pysyy riittävän korkealla tuotannon jatkamiseksi Aasian kysynnän johdosta ja lama-aikoina kullon hinnan nousun vuoksi. Seuraavina vuosikymmeninä maailman taloutta ja teknologian kehitystä ajavat eteenpäin kohoavat luonnonvarojen hinnat ja resurssitehokkuuden vaatimus.

On käynnistettävä valtion omistajaohjauspolitiikan uudelleen arviointi. Tulevaisuudentutkimuksen tunnetuimmat menetelmät sopivat tarkoitukseen. Ikiaikainen totuus ei ole muuttunut: ”Siellä missä on monta neuvonantajaa, siellä on voitto”. Valtiolla tärkeintä on tunnustaa myös omistajaohjauksessaan käyttämiensä asiantuntijatiimin intressit ja pyrkiä ajamaan mahdollisimman hyvin Suomen kokonaisetua yksittäisten toimijoiden etujen sijaan käyttäessään asiantuntijatietaoa. Kirjoittaja on väitellyt Murmanskin alueen ja Luoteis-Venäjän teollisesta, logistisesta ja sosiaalisesta tulevaisuudesta. Hänet on ilmentynyt ajankohtainen työ- ja elinkeinoministeriön tilaama julkaisu ”Arktinen ja Itämeren kasvualue Suomen intressien polttopisteessä”.